
Kuidas toetada, et noored saaks end teostada?

Kohalike
solidaarsus-
projektide
juhendamine

---

 erasmus+ ja
euroopa solidaarsus-
korpuse agentuur

 EUROOPA
SOLIDAARSUSKORPUS

 Kaasrahastanud
Euroopa Liit

2023

Hei!

Tore, et oled siin, mõtestamas oma rolli ja praktikat solidaarsusprojekti juhendajana! Võib-olla oled noorsootöötaja, kes soovib noori nende heade ideede elluviimisel ja rahastusvõimaluste leidmisel toetada. Ehk oled juba mõnes solidaarsusprojekti ametlikult osalev juhendaja ehk coach, kel olemas noored ja projektiidee, millega töötada? Või oled hoopis noortegrupi liige, kes on endale võtnud grupiprotsessi ja tegevuste juhtimise rolli? Sama hästi võid olla keegi, kes on alles mõtlemas sellistele rollidele tulevikus. Siin kirjeldatu eesmärk on aidata Sul valmistuda ja läbi mõelda, kuidas võid ja saad noori nende tegevuste teekonnal toetada.

Oleme siia materjali kokku kogunud juhendamise seotud teemasid avavat lugemist, mitmeid abistavaid tööriistu, elulisi näiteid senistelt solidaarsusprojektide juhendajatelt ja palju muud, mis võiks sellel teel inspiratsiooni ja uusi taipamisi pakkuda. Loodame, et nendest mõtetest on Sulle ja tuumikgruppi kuuluvatele noortele kasu ning leiate enda jaoks sobivaimad viisid, kuidas koos tegutseda.

**Põnevad avastamist ja
positiivset muutust toovaid
projekte!**

S
A
A
T
E
K
S

"Solidaarsusprojektide eesmärk on motiveerida noori märkama ja lahendama oma kogukonna kitsaskohti.

Kuna solidaarsusprojekte saavad ellu viia noored vanuses 18-30 aastat, siis võiks kergekäeliselt eeldada, et tegu on täiskasvanutega, kes saavad kõigi projektitegevustega ka juhendamata hakkama.

See ei pruugi aga nii olla, sest solidaarsusprojektid on lisaks kogukonna heaks tegutsemisele noortele endile mitmetahuline õpikogemus. Juba õppimine iseenesest võib olla väljakutse ning on hea, kui keegi aitab mõista, mida ja kuidas on õpitud ning mismoodi saab õpitut edaspidises elus kasutada. Sellega tulebki välja noorte toetaja rolli olulisus projekti elluviimisel. Põhiküsimus lasub selles, kuidas toetada noori nii, et nad saaksid oma idee ellu viia teavustades seejuures ka enda pädevuste arengut.

See juhendmaterjal on loodud kõigile, kes tahavad noori nende idee teostamisel teadlikult toetada ja miks mitte katsetada just solidaarsusprojekti raames noorte juhendamist. See on hea teekond, mida üheskoos noortega ette võtta, sest on võimalik iseennast arendada ja lisaks panustada ka kogukondade ja miks mitte ka maailma muutmisesse."

Anni Tetsmann

Euroopa Solidaarsuskorpuse koordinaator

"Noorte kaasamise ja osaluse temaatika on olnud üks valdkonna põhilisi küsimusi ja eesmarke alates programmi ja selle eelkäijate loomisest. Ühelt poolt võiks ju öelda, et projektivõimalused, näiteks käesoleva materjali keskmes olevad solidaarsusprojektid ise on viis, kuidas noorte kaasatust ja osalust suurendada. Teisalt on iga projektis osalemise kogemus unikaalne ja sõltub paljudest asjaoludest, sealhulgas sellest, kas ja millist tuge noortele tegevuste ettevalmistamises, elluviimises ja kokkuvõtete tegemisel pakuti.

See juhendmaterjal sündis soovist sõnastada solidaarsusprojektide juhendamise hea praktika, mis kattub küll suures osas kõigi teist tüüpi noorteprojektide juhendamisega, ent millel on siiski mõned projektitüübist tulenevad eripärad.

Loodetavasti saab see lugemiseks ja eneseanalüüsiks loodud materjal olema heaks teekaaslaseks kõigile, kes soovivad pakkuda noortele toetatud ja turvalist keskkonda oma ideede elluviimiseks, mis ühendavad kogukondi ja muudavad maailma."

Jaanika Siiraja

Juhendi koostaja, õpidisainer ja solidaarsusprojektide juhendaja

“Noorte juhendamine võib olla väljakutsuv tegevus - kuidas soodustada ettevõtlikkust, julgustada otsuste langetamist ning anda võimalus turvalises keskkonnas õppida nii iseenda kui ka meeskonnas töötamise kohta? Solidaarsusprojektid on selleks suurepärane võimalus, ka juhendaja jaoks. Mitte me kõik ei ole harjunud noortega töötama ning mitte alati ei ole me valmis andma neile täit usaldust protsessi juhtimiseks. Mis saab siis, kui midagi välja ei tule? Mis saab siis, kui lõpptulemus ei ole päris selline nagu algselt planeeritud? Mis saab siis, kui motivatsioon kaob, aga projekt on siiski vaja ellu viia? Selles juhendmaterjalis käsitletav sümbioos coachingust, juhendamisest ja nõustamisest annab suurepärased võimalused ja tööriistad loomaks keskkonda, kus noored saavad katsetada ja luua, õppida ja kogeda isetegemist igas projekti etapis. Just see loob nii meile juhendajatena, kui ka neile endile võimaluse üheskoos meeskonnana panustada ilma, et väljakutsed tunduksid ületamatud ning motivatsioonikadu liialt suur. Meie ülesandeks jääb ainult neid märgata, kuulata, õigel hetkel suunata ning vajadusel jagada oma eelnevaid kogemusi. Ikka selleks, et saaksime üheskoos noortega luua kokkuhoidvama ja mõistvama elukeskkonna meile kõigile.”

Helena Heidemann

Juhendi koostaja, õpikeskkondade looja ja coach

<u>Saateks</u>	2

01 SINA JUHENDAJANA

<u>Alusta sealt, kus oled</u>	8
<u>Nõustaja, juhendaja või coach?</u>	9
<u>Kelle idee, kelle teostus?</u>	15
<u>Sinu tugevused ja arenguruum</u>	19

02 KOHALIKUD SOLIDAARSUSPROJEKTID

<u>Kohalike solidaarsusprojektide eripära</u>	22
<u>Inspiratsioon</u>	24
<u>Korduma Kippuvad Küsimused</u>	25

03 NOORTE OSALUST TOETAV JUHENDAMISPRAKTIKA

<u>Milline on noorte osalust toetav juhendamisp praktika?</u>	28
<u>Projekti etapid ja juhendaja tööriistakast</u>	30

LÕPETUSEKS

<u>Kokkuvõte & mida võtad kaasa?</u>	46
<u>Terminid</u>	48
<u>Allikad ja kasulikud lingid</u>	50

01 SINA JUHENDAJANA

Enne seda, kui läheme solidaarsusprojektide eripärade, noorte nõustamise erinevate võimaluste või muu praktilise juurde, alustame hoopis Sinust endast.

Kui seda juhendit loed, siis ilmselt huvitab Sind, kuidas mõne väärt idee realiseerumisele ja noorte arenguvõimalustele mingil moel kaasa aidata.

Kuigi mõnikord pole projektides ametlikult määratud juhtliiget, on igas grupis ja projektis keegi, kes kujuneb ankruks ning aitab otsi kokku viia ja tehtut mõtestada. Sel juhul võib seda juhendit kasutada ka selles rollis olles - lisaks teistele ülesannetele oled valmis toetama grupiliikmete õppimise protsessi. Aitäh Sulle!

Olenemata täpsest rollist seoses projekti endaga on kõigil lähtuvalt isiksuseomadustest, varasematest kogemustest ja teadmistest unikaalne juhendamise viis. See võib olla seotud sellega, milliseid juhendamisstiile oled ise kogunud, enda ümber näinud või kuidas varasemalt sarnases rollis toimisid.

Selles peatükis kutsume Sind kaasa mõtlema sellele, kus oled juhendajana täna ning millised on mõned võimalikud viisid juhendamisest mõelda kohalike solidaarsusprojektide puhul.

Mõtlemise

**Millisena näed end juhendamisolukordades?
Kuidas tajuvad Sind ümbritsevad inimesed?
Kas ja mida sooviksid eneses juhendajana
arendada?**

Alusta sealt, kus oled

Täpselt samamoodi, nagu iga noor on oma soovides, huvides, eesmärkides ja ressursides erinev, on seda ka iga juhendaja. Kõigil on juhendama asudes oma stardipunkt, lähenemine ja motivatsioon. Seda asumegi nüüd uurima.

On mitmeid erinevaid viise, kuidas üldse kohaliku solidaarsusprojekti toetaja rolli satutakse. Mõnel juhul on see loogiline jätk mõnele varasemale tegevusele, teisel juhul jõuavad noored ise Sinuni, sest tunnevad selleks soovi ja vajadust. Vaata, kas leiad end mõnes alltoodud väites või täida lahter “muu” oma tänase tegevuse kirjeldusega.

Milline neist käib Sinu kohta?

- Sinu töö hõlmab endas noortele aktiivsete osalusvõimaluste välja pakkumist ja noorte toetamist tegevuste elluviimisel
- Sul on mõni ettevõtmine või olemasolev projekt, mille puhul oleks solidaarsusprojekti rakendamine võimalik ja huvitav väljakutse
- Sul on grupp noori, kel on olemas soov ja huvi midagi teha, aga mida täpsemalt, pole veel selge
- Sul on grupp noori, kel on olemas äge, kogukonda kaasav ja väärtust loov idee, aga puudub rahastus selle elluviimiseks
- Oled ise grupi liige, ent oled valmis tegevuste edendamiseks ja õpitu mõtestamiseks võtma juhendava rolli
-

Nõustaja, juhendaja või coach?

Enne seda, kui asume Sinu kui solidaarsusprojekti toetaja rolli selgitama, vaatleme terminite mitmekesisust, mida selle kirjeldamiseks erinevatest materjalidest leiab.

Ingliskeelses programmijuhendis ning projektitaotluses on kasutusel termin “coach”, mis on eesti keelde tõlgitud kui “nõustaja” [2]. Samal ajal on paralleelselt kasutatud ka terminit “juhendaja”, mis võib tekitada õigustatud küsimuse -

kui kõik need mõneti varieeruva tähendusega sõnad on samal ajal kasutuses, siis millist lähenemist täpsemalt kirjeldada püütakse?

SALTO poolt 2023. aastal loodud mentorluse ja coachingu praktikate raportist [5] selgub, et sarnane küsimus ja rollikonflikt on ka paljudel tänapäeval coach-nõustaja-juhendajatel endil. Küsimusele, millised on peamised solidaarsusprojekti juhendaja rollid, vastasid 82%, et see on õpiprotsessi toetamine, ent 75% ei maininud küsimuste küsimist, mis peaks olema coachi peamine töömeetod. Samal ajal tõid 41% välja nõuandjarolli, kuigi coachiva lähenemise puhul pole see soovituslik.

Selline paindlikkus terminoloogias ja rollikirjelduses viitab vabale tõlgendamise viisile, mis on hea uudis Sulle. Saad oma lähenemise vastavalt vajadustele ja võimalustele ise valida.

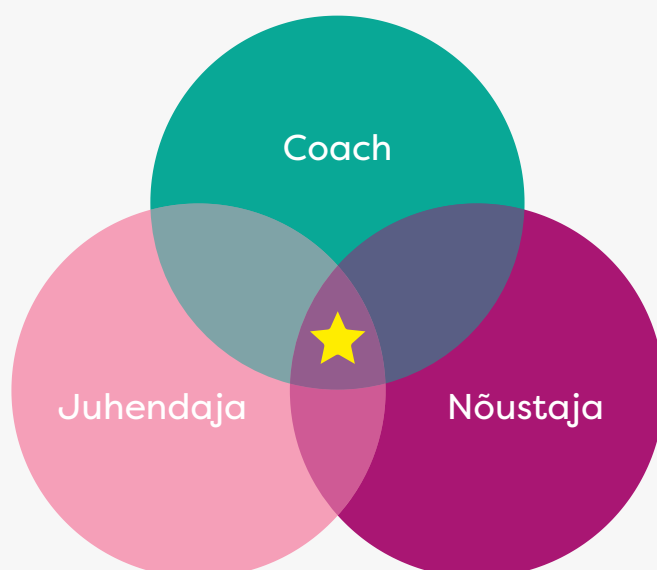
Euroopa Solidaarsuskorpuse ingliskeelses programmijuhendis on kirjeldatud kohalike solidaarsusprojektide coachi kui:

“täiendavat tuge pakkuvat inimest (ing k resource person) - mitte grupiliiget - kes toetab noori solidaarsusprojekti ettevalmistamisel, elluviimisel ning projekti tulemuste analüüsis”

(European Solidarity Corps Programme Guide 2023, p. 103).

Samal ajal tuuakse raportis esile vastuolu, et coachi termini kasutamine rõhutab vaid üht aspekti projekti juhendamisest (tuge), kuid noorte abistamine projektide elluviimisel võib tähendada ka paljut muud. Näiteks võib sinna alla kuuluda noortegrupi kokku toomine ja tegevuste koordineerimine, eksperdina või mentorina nõu andmine ja paljud teised tegevused [5].

Võib öelda, et mõneti ongi kõik kasutusel olevad terminid kirjeldamas samaaegselt seda mitmekülgset rolli, mida solidaarsusprojektide toetajana võetakse. Vaatleme neid võrdlemiseks esmalt ükshaaval.

Coach

Esialguses tähenduses toimib coaching läbi toetavate küsimuste küsimise, mis aitaks inimest tema loome- ja arenguteel. Coaching selle tänases mõistes sai alguse 1970. aastatel, kui treener Tim Gallwey sai aru, et tennisistid mängivad väljakul korraka kaht mängu. Ta märkas, et toetades tennisportlaste mõtteprotsessi ehk “sisemist mängu” (ing k inner game) on võimalik parandada tulemusi “välises mängus” (ing k outer game). Samal printsiibil toimub coaching ka ärimaailmas, töötades uskumuste ja mõtteviisidega, mis omakorda parandaksid töösooritust ja professionaalset arengut. [5]

Rahvusvaheline Coachingu Ühing (ICF) kirjeldab coachingut kui “partnerlust klientidega mõtlemapaneva ja loomingulise protsessina, mis inspireerib neid maksimeerima oma isiklikku ja professionaalset potentsiaali”. Coachingut võib pidada mittejuhendavaks toetuseks, mis toimub läbi küsimuste küsimise. Just küsimustele vastamise käigus saavad inimesed ise enda jaoks kõige õigemate vastusteni jõuda.

Solidaarsusprojektides on taolisel lähenemisel oma väärtus. Näiteks võib coachiv lähenemine toetada projektiidee väljatöötamise faasis, kus noored läbi õigete küsimuste enda jaoks oluliste teemade, tegevuste ja isikliku motivatsioonini jõuavad. Samuti saab coachiv lähenemine aidata planeerida projektiga seotud eesmärgi või ületada väljakutseid, mis nendeni teel olles esile kerkivad.

Kuna üks solidaarsusprojekti coachi keskseid ülesandeid on noorte õppimisprotsessi toetamine, aitab just coachiv lähenemine seda kõige tõhusamalt teha.

Läbi mõtlemapanevate küsimuste antakse noortele võimalus ise leida ning sõnastada just nende jaoks olulised õpieesmärgid. Coachi ülesanne seejuures on innustada ja süvendada mõtlemisprotsesse, et osalejad jõuaksid esmastest, pinnapealsetest vastusest kaugemale.

Nõustaja

Terminina on solidaarsusprojektides sõna “nõustaja” kasutusel eestikeelses programmijuhendis ning tema rolli on kirjeldatud kui “tugiisikut, kellel võib olla noorsootöö kogemus, mis võimaldab tal tegutseda noorterühmade saatjana ja toetada nende osalemist projekti eri etappides. Nõustaja jääb väljapoole solidaarsusprojekti, seega ei ole ta rühma liige ja võib vajaduse korral olla organisatsioonist, kes rühma nimel taotluse esitab.

Nõustaja toetab noorterühma valdkondades ja küsimustes, milles nad vajavad tuge, et projekt omal käel edukalt ellu viia. Olenevalt rühma vajadustest võib nõustajal olla mitmesuguseid ülesandeid. Nõustamine võib toimuda projekti perioodi jooksul korrapäraselt korraldatavate nõustamiseanssidena või kokkulepitud ajal toimuvate koolituskursustena kindlal teemal, samuti saab neid variante kombineerida. Nõustaja saab anda nõu selle kohta, kuidas tagada õppeprotsessi kvaliteet, ning aidata projekti lõpus kindlaks teha ja dokumenteerida õpiväljundid.” [2]

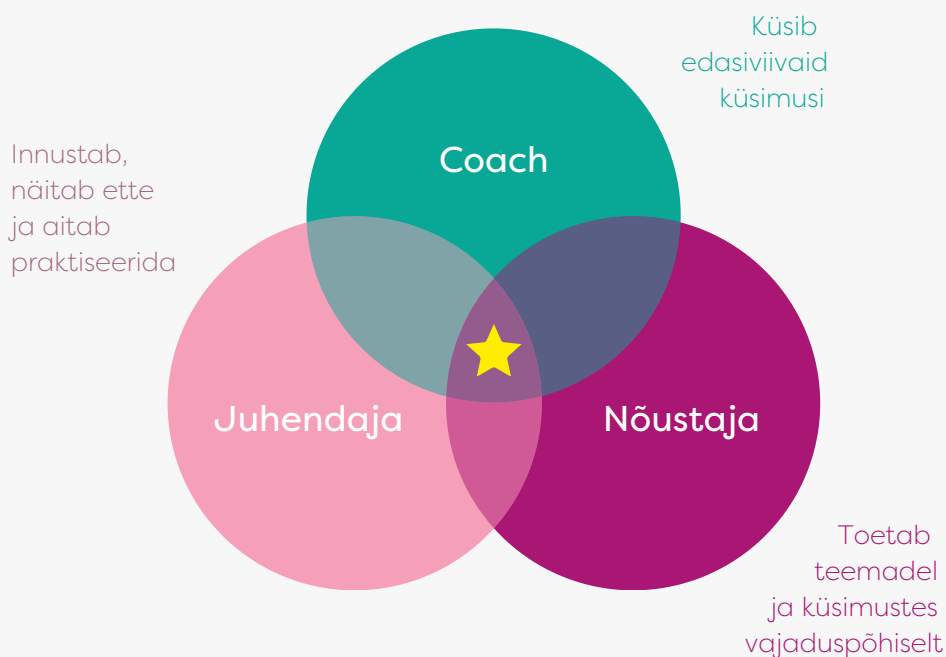
Siinkohal on ouline, et nõustaja toetaks osalejate õppimist ning selgitaks alati oma soovitude tagamaid ja põhjuseid. Nii saame toetada arusaamise kujunemist otsustusprotsessidest ja anda noortele midagi palju rohkemat kui valmis vastused.

Erinevalt coachi küsimustele tuginevast lähenemisest on siinne rollikirjeldus märksa mitmekülgsem, hõlmates ka projektitegevuste sisulist toetamist, nõustamis- või koolitussessioone ja muud, mida noored projekti käigus vajada võivad. Sarnasena võib välja tuua selle, et nii coachi kui nõustaja puhul on tegemist grupist väljaspool oleva toetajaga.

Juhendaja

Juhendajaks võib pidada valdkonnas kogunud kolleegi või partnerit, kes turvalise eeskujuna innustab, õpetab, näitab ette, aitab praktiseerida ja annab pidevalt tagasisidet [6]. Töökeskkonnas on juhendaja inimene, kes aitab uuel töötajal uude rolli sisse elada, ent solidaarsusprojekti raames võib juhendajat näha nii nõustamise, coachi kui teiste võimalike rollide kandjana, mis projekte toetades ette võivad tulla.

Seetõttu kasutame käesolevas materjalis läbivalt sõna “juhendaja”, ent peame samal ajal silmas ka coachivat ja nõustavat lähenemist, jättes paindlikuks viisid, kuidas noortele nende tegevuste elluviimisel täpsemalt tuge pakutakse.

Kelle idee, kelle teostus?

Solidaarsusprojektide üheks olulisemaks eesmärgiks on noorte õppimise ja osaluse suurendamine. Solidaarsusprojektis osalemine on oluline mitteformaalse õppimise kogemus, mille kaudu on noortel võimalik soodustada oma isiklikku, haridusalast, sotsiaalset ja ühiskondlikku arengut [2]. Selle saavutamiseks peaksid noored saama kõigis projekti etappides võimalikult iseseisvalt tegutseda ning teadlikult protsessi ja õpitud analüüsima. Kõiges selles saadki Sina kaasa aidata.

Vaatleme allpool toodud juhendamise matriksit. Märkista skaaladel koht, kuhu asetaksid end projekti ja oma rolli arvesse võttes täna?

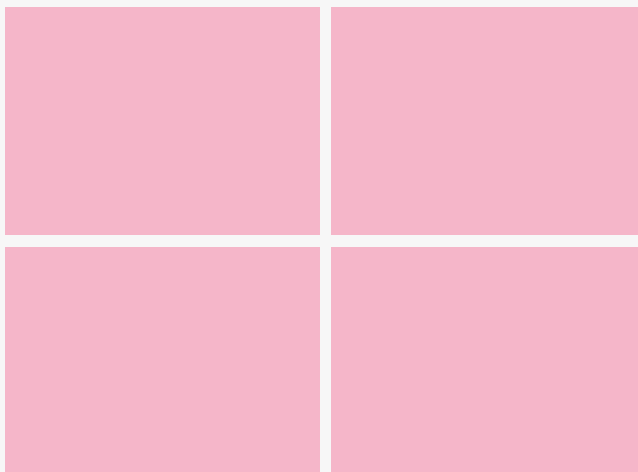

Kellegi teise idee

(juhendaja, noorsootõtaja, õpetaja)

Olen tiimiliige
osalen tegevuste
elluviimises

Toetan noori
nende kõrval

Noorte endi idee

Analüüs

See, kuhu end maatriksil märkisid, peegeldab paljuski Sinu tänast rolli solidaarsusprojekti juhendajana. Vaata, millisesse aknasse end maatriksil märkisid ning loe lähemalt, mida erinevates olukordades silmas pidada.

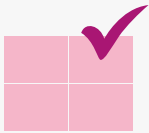
Olen tiimiliige ja osalen tegevuste elluviimises + tegemist on kellegi teise (mitte noorte endi) ideega

Kui märkisid end vasakule ülemisse osasse, viid tegevusi noortega koos ellu, ent projektiidee ei ole sündinud noorte endi poolt. Mõnel juhul võib see olla täiesti okei. Näiteks võib olla, et töötad noortega (näiteks vähemate võimalustega-, erivajadustega- või riskinoored), kelle jaoks on selgem suunamine ja tegevuste piiritlemine vajalik, et tunda end kaasa löömiseks piisavalt turvaliselt. Samuti võib olla, et oled ise noortegrupi liige, ent võtnud seal õpiprotsessi toetamise vastutuse.

Veel on võimalik, et projekti esialgne idee tuli küll väljastpoolt, ent noored võtsid ise ideealgest kinni, töötasid sellest välja põhjalikuma projektikirjelduse ja viisid selle siis koos Sinu abiga ellu. Kuigi ideaalis võiks ka idee ise sündida projekti elluviiva noortegrupi poolt, on ideede tekkimine ja arendamine vahel juhuslikum ja komplekssem, kui paberil kirjas. Kõige olulisem on see, et noored ise on idee elluviimisest huvitatud ja valmis võtma järgmistes etappides idee omaniku rolli.

Kui märkisid end sellesse aknasse ja ei ole ise projektitiimi liige kuid võtad siiski projektitegevuste elluviimisel sisulise rolli, püüa veenduda, et kõigil tuumikgrupi liikmetel on oma selged ülesanded kõigis projekti etappides ning et liigselt palju vastutust ei asetaks projektijuhi või Sinu kui juhendaja õlule. Ka võiksid aidata noortel teha idee võimalikult enda omaks, mõtestades seda läbi isiklike väärtuste ja huvide. Leiad ideega töötamiseks abistavaid tööriistu juhendi kolmandast peatükist.

Toetan noori juhendajana kõrvalt + tegemist on teiste poolt pakutud ideega, mida noored ellu viivad

Kui märkisid end ülemisse paremasse kasti, ei ole Sa tuumigrupiga koos projekti ellu viimas ning tegemist ei ole noorte endi ideega. Sellises situatsioonis on eriti oluline, et aitaksid noortel leida projektis oma koha, aidates ideel haakuda tuumikgrupi isiklike huvidega.

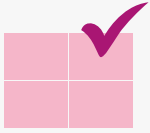
Juhendajate põletavaim küsimus on tihti “Kuidas motiveerida noori projekti ellu viima ja teha nii, et motivatsioon kannaks projekti lõpuni?” Siinsel juhul võib see küsimus eriti teravalt esile tulla, sest teiste poolt pakutud ideedega töötades vajame rohkem abi sellega isikliku sideme tekitamiseks. Saad seda teha, kui annad noortele võimaluse olemasolevat ideed täiendada või soovi korral ümber teha, et see päriselt nende endi huvide ja eesmärkidega haakuks. Ideaalis teevad noored ideest projekti teostuseni liikudes idee niivõrd enda omaks, et esialgne autor ununeb sootuks. Või nagu Thomas Edison ütles: “Ka parim idee on väärtusetu, kui puudub teostus”.

Olen tiimiliige ja osalen tegevuste elluviimises + tegemist on noorte endi ideega

Igati tore, et tegutsete noorte endi poolt loodud ideega! Kui oled tuumikgrupi liige ning teil ei ole ametlikku juhendajat, siis saad siinsest juhendist häid nippe ja töövahendeid, kuidas projekti igas etapis aidata grupil tegevusi planeerida, koostööd teha ja õpikogemusi analüüsida. Kuna solidaarsusprojektide puhul on grupiliikmed täisealised, siis on võimalik kõiki neid tegevusi ellu viia ka koos või roteerides (näiteks planeerib ja juhib koosolekuid igal korral erinev grupiliige). Enamasti on aga vahekohtumiste planeerimise ja juhtimise vastutus terviku ja järjepidevuse hoidmiseks ühel kindlal grupiliikmel.

Võib olla märkisid end sellesse aknasse, sest kuigi Sa ei ole projekti ellu viiva tuumikgrupi liige, aitad neid siiski projekti tegevuste elluviimisel, võttes endalegi kohustusi ja vastutust eesmärkideni jõudmises. Sel juhul jälgi, et Sinu lauale maanduvad ülesanded oleks abistava loomuga. Näiteks ei tasu enda õlule võtta kogu turundus- või eelarvega seotud tegevust, vaid pakkuda tuge nendes kohtades, kus noored ise väljakutset tajuvad ja peegeldust vajavad (näiteks turundusplaani koostamisel, partnerite leidmisel, eelarvestamisel vmt). On oluline, et tegevuste planeerimine toimuks noortega koos ning neil oleks võimalik protsessist osa võtta igas etapis.

Toetan noori juhendajana kõrvalt + tegemist on noorte endi ideega

Jess! Oled maandunud parimasse võimalikku rolli, et solidaarsusprojekti juhendajana tegutseda. Esiteks töotate noorte endi poolt loodud ideega, mis annab juhtohjad idee arendamises ja elluviimises nende kätte. Samal ajal ei ole Sa otseselt grupi liige, vaid toetad projektitegijaid kõrvalt, aidates neil teekonda eesmärgistada, takistusi ületada, õpitud analüüsida ja tehtu vilju noppida, võtmata ise liialt suurt rolli projekti sisulistes tegevustes.

Sellisel moel noori toetades on võimalik projekti eelarvesse lisada ka juhendamise (taotlusvormis nimetatud kui “coach”) tasu, mis ongi mõeldud tuumigrupi tegemistel kätt pulsil hoidvale inimesele. Samuti võib juhendamiseks mõeldud tasu kasutada konsultatsiooniks inimestega, kes on pädevad projekti sisulistes teemades. Näiteks võib olenevalt projekti etappidest kaasata sisuliste nõustajatena turunduseksperte, sündmuskorraldajaid, haridusvaldkonna eksperte või teisi, kes võiksid konkreetse solidaarsusprojekti tegevustesse väärtuslikku nõu ja suuniseid anda.

Kokkuvõtteks

Projektide elluviimise käigus tuleb ette olukordi, mis võivad juhendajale seatud ootusi mõjutada. Võib juhtuda, et keegi tiimist lahkub olude sunnil ning uue inimese leidmiseni on tarvis täiendavat abiväge, mistõttu juhendaja ajutiselt kõrvalseisja rollist tegevuste sisse astub. Ka võib olla, et esialgu väljastpoolt, näiteks organisatsiooni strateegiast või aastaplaanist alanud idee kujuneb noorte jaoks motiveerivaks ja põnevaks väljakutseks. Ideed ilma elluviimiseta pole kuigi palju väärt ning igast esialgsest mõttest kujuneb erinev tulem olenevalt inimestest, kes seda elluviima asuvad.

Loodetavasti andis juhendamismaatriks Sulle mõtteainet noorte kaasamise ja osaluse teemal - solidaarsusprojektide eesmärk on anda noortele endile võimalus oma ideid ellu viia ja seeläbi nii kogukonda kui maailma läbi solidaarsuse paremaks paigaks luua. Juhendajana on Sinu roll toetaja ja kaasaelajana neid sel teekonnal võimestada. Parimal juhul toimubki see kõrvalseisjana ja noorte endi ideid solidaarsusprojekti konteksti paigutades

Sinu tugevused ja arenguruum solidaarsusprojektide toetamisel

Nagu erinevate terminite ja rollikirjelduste rohkus viitab, ei ole solidaarsusprojektide juhendajatele seatud väga täpseid ja spetsiifilisi ootusi, mis võib tuleneda ka sellest, et pole olemas kaht täiesti samasugust projekti ja tuumikgruppi.

Sellegipoolest on võimalik üldistatult hinnata neid pädevusi, mis aitavad Sind projektitiimide toetamisel. Selleks, et saaksid täpsema pildi oma tugevustest ja arenguruumist, märgista järgmisel lehel olevatel skaaladel, kus asud nende teadmiste ja oskustega täna - kas pädevust on vaja kasvatada või oled selles juba täna tugev?

Suunavate küsimuste küsimine (coachiv lähenemisviis)

Koosolekute juhtimine ja modereerimine teemadel nagu

- Ajurünnak ja ideede genereerimine
- Tegevuste planeerimine
- Grupiprotsesside analüüsimine
- Õpikogemuse analüüsimine jmt

Teadmised/varasem kogemus Erasmus+ ja ESK projektidega

Teadmised/kogemused projektideülelestest teemadest

(nt projektijuhtimine, kommunikatsioon ja turundus, raamatupidamine, aruandlus)

Vaata peale nii oma rollile juhendajana, tänastele tugevustele ja arenguvajadustele ning **märgi üles teadmised ja oskused, mida soovid enda juhendamispätkas arendada:**

02 KOHALIKUD SOLIDAARSUS- PROJEKTID

Kohalike solidaarsusprojektide eripära

Ilmselt oled seda juhendit lugedes juba põgusalt kohalike solidaarsusprojektidega võimaluste ja reeglistikuga kursis. Siit leiad otsetee Erasmus+ ja ESK agentuuri temaatilisele kodulehele, kust leiad tervikülevaate projekti puudutavate võimaluste ja programmist tulenevate reeglite kohta.

Kohalikud solidaarsusprojektid

Erasmus+ ja ESK programmi projektivõimaluste seas on kohalikud solidaarsusprojektid mitmes mõttes teistest eristuvad. Põhilised erinevused jaotuvad kolmeks:

1. Tegevused toimuvad kohalikul tasandil

Kui Erasmus+ ja ESK projektide puhul on tavapäraselt sees ka rahvusvaheline mõõde (kas projektipartnerite, tegevuste asukoha või mõne muu koostöö vaates), siis kohalikud solidaarsusprojektid on mõeldud sellisteks algatusteks, mis loovad positiivset muutust noorte oma kogukonnas, olgu selleks nende oma kodupaigaga seotud väljakutsete lahendamine või mõne huvipakkuva tegevuse loomine noortele endile ja nende poolt valitud sihtgrupile.

2. Rahastus on kuupõhine

Kui tavaliselt sõltub projektirahastuse suurus tegevuskavast ja planeeritud eelarvest, on kohalike solidaarsusprojektide elluviimiseks ette nähtud kindel summa, mis jaotub projekti kestvuse järgi kuupõhisteks osadeks. Olenevalt sellest, kui pikk on projekt (vahemikus 2-12 kuud), kujuneb ka sellele toetusena määratav summa.

3. Projekt viiakse ellu noorte endi poolt

Paljude programmis olevate projektitüüpide eesmärk ja tegevused planeeritakse ja viiakse ellu partnerorganisatsioonide poolt. Kuigi ka teistes programmi alategevustest võidakse noori erinevates etappides kaasata või korraldada tegevusi noortele osalemiseks, on kohalike solidaarsusprojektide põhiline eripära selles, et tegevused peaksid olema planeeritud ja ellu viidud noorte endi poolt ning eelistatud on ideed, milleni noored on ise jõudnud ja mida isiklikuks arenguks teha soovivad.

Inspiratsioon

Ideid ja mõtteid ühendades saavad need tihti hoogu juurde. Selleks, et saaksite ka oma mõtted liikuma, uurige varem tehtud ägedate projektide kohta.

Euroopa Solidaarsuskorpuse raames on Eestis ja teistes programmiriikides ellu viidud paljusid positiivset mõju loovaid algatusi. Leiad mõned näited varem tehtud projektidest siit:

Solidaarsusprojektide näited Euroopast

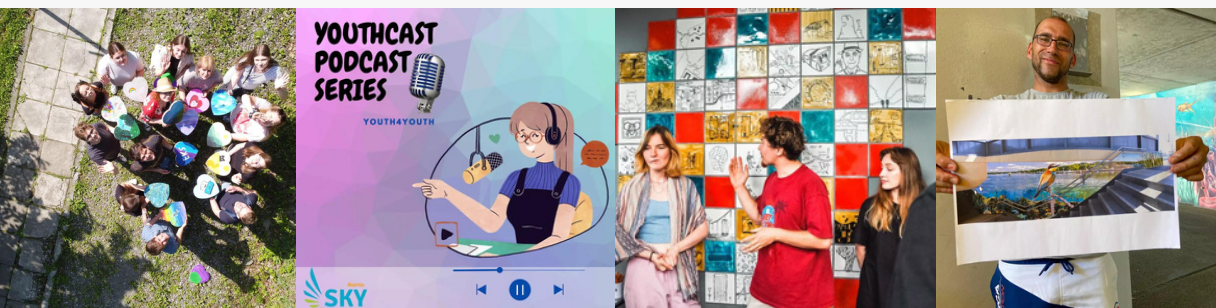
[vaata siit](#)

Solidaarsusprojektide kogemuslood meie blogis

[vaata siit](#)

Head näited Erasmus+ ja ESK agentuuri veebis

[vaata siit](#)

Fotod: Padlet/Solidarity Projects' Wall of Fame

Korduma Kippuvad Küsimused

Kogusime kokku enamlevinud küsimused-vastused nii solidaarsusprojektide kui nende juhendamise kohta. Ehk on mõni neist ka Sinul tekkinud? Vaata üle!

Olen organisatsiooni X töötaja ja solidaarsusprojekt tundub põnev võimalus, mida noortele välja pakkuda. Kuidas saan kindel olla, et meie organisatsioonil on võimalik projektitaotlus esitada?

Solidaarsusprojektide taotlusi saavad esitada kõik Eestis registreeritud avaliku, era- ja kolmanda sektori organisatsioonid (nt koolid, noortekeskused, raamatukogud, MTÜ-d, SA-d, OÜ-d jne). Lisaks saavad taotluse esitada ka mitteformaalsed noortegrupid ehk taotluse esitamiseks ei pea olema juriidiline isik.

Oleme grupp noori, kel on äge idee, mida solidaarsusprojektina ellu viime. Meil pole ametlikku juhendajat. Kas see on okei?

Solidaarsusprojektide taotlusi saavad esitada ka mitteformaalsed noortegrupid, kus peab olema vähemalt 5 liiget vanuses 18-30 aastat. Ametlikult ei ole nõutud, et noortegrupil peab olema juhendaja. Juhendaja võib soovi korral kaasata ja selleks on ette nähtud ka eraldi toetus.

Korduma Kippuvad Küsimused

Meie organisatsioonil on projektiidee, aga pole 18-30 aastaseid noori, kes seda ellu viiks. Kuidas võiksime huvitatud noori otsida, et projekt ikkagi ellu viia?

Ideed võiks tutvustada nt koolis lõpuklasside noortele, noortekeskustes ja huvikoolides. Kindlasti võiks pöörduda ka nt kohaliku omavalitsuse poole ja ideed jagada näiteks kohalikus lehes, et ideest huvitatud noored saaksid liituda. Selles vanusegrupis võib olla tudengeid või noori lapsevanemaid, kes tahaksid kogukonna heaks midagi ära teha. Kindlasti tasub mõelda, kas oma tutvusringkonnas on selles vanuses noori, keda võiks kaasata.

Meil on mõte solidaarsusprojektiks ja oleme kokku saanud ka 5-liikmelise tuumikgrupi. Vahetult pärast taotluse esitamist selgus, et üks liige ei saa ikkagi projekti ellu viia, sest kolib teise linna. Kas meil on ikka võimalus oma idee ellu viia?

Jah, on küll. 50% tuumikgrupi liikmetest võib projekti jooksul vahetuda. 5-liikmelise grupi puhul on see kolm inimest.

**03 OSALUST
TOETAV
JUHENDAMINE**

Milline on noorte osalust toetav juhendamispaktika?

Noorte osalus (ing k youth participation) on katuseesmärk kõikide Euroopa Liidu noorteprogrammide üleselt.

“ Noorte osaluse toetamine tähendab kokkuvõtlikult neile tegutsemisvõimaluse ja hääle andmist, et noortel endil oleks võimalik võtta kollektiivselt või individuaalselt osa ja luua muutust neid ümbritsevas kogukonnas ning väljendada oma vaatenurki, mida noori puudutavatest otsustes arvesse võtta [4].

Solidaarsusprojektide eesmärk on pakkuda noortele maksimaalset osalust võimaldavat õpikogemust. Võib ju mõelda, et iga projekt, millest noor osa võtab, on tema osalust toetav, aga siin on kasulik eristada osaluse toetamist läbi eri tasandite.

Vaata järgmisel lehel olevat joonist ja mõtle:
Millisel tasandil toetan noorte osalust juhendajana täna?

Mida saaksin teha, et anda noortele projektiidee loomises ja selle ellu viimises juhtohjad?

Noortehid algatavad, noored kaasuvad

Kuigi noortehidelt tuleb esialgne idee, on noored kaasatud nii planeerimisse, projekti disainimisse kui kõikidesse otsustesse.

Noored algatavad, noortehid toetavad

Noortelt tuleb esialgne idee ja teostuse plaan, juhendajaid kaasatakse nõuandjatena otsuste tegemisel.

Noored algatavad ja viivad projekti ise ellu

Noored on projektiidee autorid ja viivad selle ise ellu. Juhendajad toetavad, ent pole kaasatud projekti tegevuste elluviimisesse.

Noortega konsulteerimine

Projekti loovad noortehid, noori kaasatakse erinevates etappides konsulteerimiseks, et nende vajadusi ja ootusi mõista.

Etteantud rollid ja info jagamine

Põhiroll projekti väljatöötamises on noortehid. Noored mõistavad projekti sisu ja on kaasatud vabatahtlikena.

↓ Noorte osaluse määr ↑

Joonis: Noorte osaluse tasandid. Allikas: Youth Participation Toolkit [4]

Kohalike solidaarsusprojektide raames peaks noortel olema nii tegevuste algatamises kui ka elluviimises põhiline roll. Nagu eelpool mainitud, pole ideede algfaas alati nii lineaarne - mõnikord tuleb idee lähtuvalt organisatsiooni või kogukonna vajadustest väljastpoolt ning selle teostamine tähendab noortelt sellele vajadusele reageerimist.

Küll aga on igal juhul võimalik suurendada noorte rolli esimestest hetkedest, kui sünnib otsus mingile probleemile või vajadusele reageerida. Selles, kuidas seda tehakse ning millisel moel projekt ellu viiakse, peaks põhiroll ja vastutus lasuma noortel endil. Sellest, kuidas noori sel teekonnal toetada, et noored saaksid end teostada, selles peatükis täpsemalt räägimegi.

Projekti etapid ja juhendaja tööriistakast

Kohalikud solidaarsusprojektid saab sarnaselt teistele projektitüüpidele jaotada erinevateks planeerimise ja elluviimise etappideks. Selleks, et eristada neis noorte võimalikke vajadusi, võib projekti etapid jaotada viieks põhiliseks osaks:

Joonis: Projekti etapid ja õppimise toetamine dimensioon

Kõigis projekti faasides on võimalik noortele tuge pakkuda erineval moel. Juhendajana kujuneb Sinu lähenemisviis vastavalt projekti iseloomule ning noorte endi vajadustele. Järgnevalt leiad mõned tööriistad ja meetodid, mis võivad aidata erinevates etappides juhendamispriaktikat kujundada. Leiad valikust nii selgust loovaid töölehti kui coachivas stiilis küsimusi, millega noortele projekti erinevates etappides toeks olla. Võid siinseid materjale julgelt kasutada ja oma isiklike mõtetega kombineerida.

Läbiv roll: õppimise toetamine

Õppimine ja selle toetamine on oluline igas projekti faasis, seetõttu näedki seda eelmisel lehel oleval joonisel läbiva teemana.

Kuigi nõustaja, coachi ja juhendajana toetad osalejate õppimist niikuinii läbi sisulise koostöö ja peegelduste, on õppimise enese käsitlemine igas põhilises projekti etapis ka eraldi väärtust loov, et tuua õpiprotsessi planeerimise, märkamise ja analüüsimise pool esile ning tegeleda õppima õppimisega. Muidu võib tunduda, et projektitiim teeb tegevusi vaid ühiselt paika pandud projektieesmärkide pärast, kuid tuumiku endi õppimine ja areng on kogu protsessis vähemalt sama tähtis osa.

Sinu roll õppimise toetajana on aidata seada eesmärke ja reflekteerida õpikogemust läbi toetavate küsimuste ning teiste projekti sisuga sobituvate meetodite.

Sellist harjumust saab kujundada juba projekti alguses, kus võiks käsitleda õppimist kui solidaarsusprojekti keskset osa ning aidata kujundada mõistmist endast kui praktilise kogemuse läbi õppijast. Alljärgnevast tööriistakastist leiad õppimist mõtestada aitavaid coachivaid küsimusi aga ka teisi õppimist toetavaid meetodeid, mis aitavad planeerida, analüüsida ja teha kokkuvõtteid õpitust. Just selliselt saab iga asjaosaline kogemusliku õppimise vilju kõige tõhusamalt noppida.

Idee väljatöötamine

Projektiideeni jõudmine võib küll mõnikord olla ootamatu mõttesähvatus noorte endi peades, ent kujuneda täpsemaks ühise uudishimuliku uurimise käigus, kus üritatakse aru saada, mida noored ise ja kogukond laiemalt võib vajada ja mis looks positiivset muutust.

Juhendajalt võidakse vajada peegeldust senistele mõtetele või edasisel projektiidee vormimisel (mõju)eesmärkideks, tegevusteks ja rollideks.

Ajurünnaku läbiviimist toetavad tööriistad

Kliki tööriista avamiseks pealkirjas oleval lingil

Probleemipuu (Stories For Impact)

Probleemipuu aitab lahendatavat probleemi mõista ja kommunikeerida, analüüsides selle põhjuseid ja tagajärgi.

Eesmärgipuu (Stories For Impact)

Eesmärgipuu aitab mõne ühiskondliku probleemiga seonduvat eesmärki planeerida ja kommunikeerida, analüüsides selle saavutamise eeldusi ja mõju.

Coachivate küsimuste näited

- Mis innustab meid projekti tegema? Miks on see meie jaoks oluline?
- Milliseid probleeme ja valukohti enda ümber näeme?
- Milliste väljakutsetega oleme meie ise ja meie sõbrad vastamisi seisnud?
- Milliste eluvaldkondadega meeldib meile tegeleda? (nt kultuur, haridus, tervis, vabatahtlik tegevus, jne)
- Millises teemas tahaksime kaasa rääkida, aga seni ei ole saanud?
- Keda meeldiks meile aidata/toetada (nt loomad, lapsed, noored, erivajadustega inimesed, täiskasvanud, jne)?
- Millised teemad tunduvad meile põnevad?
- Milliseid häid ideid on mujal maailmas ellu viidud?
- Kui sul oleks kõik maailma ressursid, siis mida sa meie ühiskonnas/kogukonnas muudaksid

Lisa siia oma täiendavaid küsimusi ja ideid

Õppimise toetamine projekti algfaasis

Projekti alguses on kõige parem aeg, et seada ühiseid ja individuaalseid eesmärke ja reflekteerida õpikogemust läbi toetavate küsimuste või teiste projekti sisuga sobivate meetodite.

Lisaks eelpool toodud coachivatele küsimustele on juba projekti alguses hea aeg, et tutvustada Noortepassi.

Noortepass on mitteformaalses keskkonnas õpitu analüüsimise, õppimise formuleerimise, esiletoomise ja tunnustamise vahend.

Rohkem infot Noortepassi ja erinevate õppimise planeerimist toetavate meetodite kohta leiad käsiraamatust [“Noortepassi avastades”](#).

Siin on mõned soovitusel sellesse projektietappi sobivateks meetoditeks:

- Meetod nr 8 - Õppimise meri
- Meetod nr 18 - Õpikire hindav uuring
- Meetod nr 19 - Milline on teie seisukoht õppimise osas?
- Meetod nr 20 - Enda tajumine ennast juhtiva õppijana

Projektidisain

Kui leitud on ühiselt paeluv probleem või idee, on paras aeg analüüsida selle erinevaid osasid piisava põhjalikkusega, et sellest hiljem selgesti mõisteta ja läbimõeldud taotlus koostada.

Projekti disainimisel on abiks erinevad suurt pilti hoomata aitavad tööriistad nagu projektikanvased, sihtgrupi analüüsimist toetavad vahendid ja välitööd, mille käigus tekkinud ideed sihtgrupi ja partneritega kraadida.

Projektitegevuste disainimisel abistavad tööriistad

Tööriista avamiseks kliki selle nimel oleval lingil

Projektikanvas

Ühele lehele projekti olulisemad osad kokku toov tööriist aitab näha selle erinevate osade omavahelisi seoseid, puuduolevaid tükke ning tervikvaadet

Coachivate küsimuste näited

- Milline on parim lõpptulemus mida oma projektiga saavutada tahaksime?
- Millist mõju soovime projektiga saavutada?
- Mis muutub pärast projekti toimumist?
- Millised tegevused aitaksid meil kõige paremini saavutada soovitud mõju ja lõpptulemust?
- Kes on meie ideaalne osaleja? Millised on tema vajadused ja valukohad?
- Milliste ootustega tulevad osalejad projekti? Mida nad loodavad saada või õppida?
- Kuidas me tagame, et projekt oleks nähtav?
- Kuidas toimub projekti juhtimine? Millised on selleks vajalikud rollid ning kes neid täidab?
- Millises ajaplaanis tahaksime projekti ellu viia? Kuna peaksid tegevused toimuma?
- Milliseid on vajalikud ettevalmistused projekti elluviimiseks?
- Kuidas hindame, et projekt täidab oma eesmärgi?
- Milliseid vahendeid ja tuge vajame tegevuste elluviimiseks?
- Millised on võimalikud riskikohad, mis elluviimisel võivad tekkida? Mida saame nende minimeerimiseks teha?

Lisa siia oma täiendavaid küsimusi ja ideid

Õppimise toetamine projekti disainimise faasis

Kui eelmises etapis panite koos projektieesmärkidega paika ka õppimisega seotud eesmärgid, on projektidisaini ajal võimalik omal moel disainida ka õppimise teemat.

Mitte-formaalseid meetodeid kasutades saab planeerida mida ja kuidas noored tahaksid kogu projekti tegemise vältel kogeda, et õpieesmärkideni parimal moel jõuda. Näiteks võib fotohuviline noor soovida ise projektiga seotud fotomaterjali luua või sooviks seda teha koos juhendajaga, et katsetamise käigus rohkem tuge saada. Niiviisi saab selgemaks, milliseid tegevusi saab projekti sisse veel planeerida, et grupiliikmete väljendatud õpivajadusi parimal moel toetada.

Selles faasis võiks kokku leppida ka selle, kui tihedasti toimuvad õpirefleksioonid, kuidas neid tehakse ning kas selleks kasutatakse Noortepassi kompetentse või mõnda teist tööriista.

Ideid õpieesmärkide seadmiseks leiad käsiraamatust "Noortepassi avastades". Siin on mõned soovitusel meetoditeks:

- Meetod nr 17 - Õppijate mandala
- Meetod nr 9 - Õpipäevik
- Meetod nr 16 - Ekstreemse väljakutse intervjuu

Taotluse esitamine

Kui projekti erinevad tegevused, etapid ja osapooled on põhjalikult analüüsitud, on aeg vormistada idee rahastustaotluseks, milles selgitatakse põhjalikult projektiideed, sellesse planeeritud tegevusi, noortegrupi rolle ja õppimist ning muid projekti puudutavaid detaile.

Taotluse kirjutamise protsessi peaksid olema kaasatud kõik tuumikgrupi liikmed, et nad oleksid kursis kirja pandud plaani ja nende endi rolliga selles.

Täpse info taotlusprotsessi kohta leiad agentuuri kodulehelt:

[vaata siit](#)

Sujuva ja koostöise taotlusprotsessi toetamiseks:

- vaadake koos üle kõik taotlusvormis olevad küsimused ja rääkige ühiselt läbi need osad, mis jäid projektidisaini faasis detailsemalt paika panemata
- leppige kokku taotlusvormi kirjutamise protsess - kes, mis ajaks ja millised osad kirjutab. Ole valmis vastama kirjutamise käigus tekkivatele küsimustele ja kõhklustele ning vajadusel konsulteerige täpsustuste saamiseks agentuuri esindajaga.
- Vaadake üheskoos valminud taotlusvorm üle ning korraldage nn kommentaari-ring, milles kõigil osalevatel noortel on võimalik veel viimaseid kommentaare ja täpsustusi lisada.
- Planeerige taotluse valmimistähtaeg hiljemalt paar päeva enne ametlikku taotlustähtaega. Nii saate olla kindlad, et teil on võimalik projekt õigeaegselt esitada.

Tegevuste elluviimine

Kui taotlus sai positiivse vastuse, algab projekti põnevaim osa - elluviimine! Positiivse rahastusotsuse saamisel kutsuge noortegrupp kokku, käige mälu värskendamiseks üle planeeritud tegevused ja igaühe isiklikud plaanid. Kui mõnel esialgu projektiga liitunud noorel pole mingil põhjusel võimalik enam tegevustest osa võtta, saab selliselt kohe uusi liikmeid otsima asuda. Selleks, et ülejäänud tiimi motivatsioon säiliks, võiks plaanide muutumist normaliseerida - see on elu osa.

Tegevuste elluviimise faasis tõuseb esile koostöökohtumiste olulisus - selleks, et tegevused sujuksid ja tiim toimiks, on aeg-ajalt hea kraadida grupi "temperatuuri", teha vahehindamisi ning olla olemas jooksvateks küsimusteks.

Coachivad küsimused vahekohtumisteks

- Millised on olnud viimase nädala/kuu kõige olulisemad tegevused?
- Millised ülesanded on tekitanud väljakutseid?
- Mis on ülesannete juures olnud väljakutsuv?
- Millised tegevused on oluline järgmisena ette võtta? Mis peaks olema meie fookuses?
- Kuidas hindaksime oma senist edukust skaalal 1-10? Mis seda hinnangut mõjutab? Mida vajaksime, et hinnet kõrgemale tõsta?

- Millised on meie meeskonna senised edulood?
- Milliseid takistusi oleme üheskoos ületanud?
- Millised on meie meeskonna tugevused? Mis aitaks meil meeskonnana veel tugevamaks saada?
- Keda tahaksid abi ja toetuse eest tänada?

Lisa siia oma täiendavaid küsimusi ja ideid

Õppimise toetamine tegevuste elluviimise käigus

Selles etapis on hea aeg tegeleda noorte meeskonnatöö ning enese- ja ajajuhtimisega seotud teemadega. Elluviimise faasis on mitmeid tegevusi, mis võivad olla noortele uued ning harjumuspärad. Lisaks võib vastutust vajavate ülesannete täitmine kaasa tuua lisapinge, millega noored ei ole veel harjunud. Seega on oluline noori märgata, aidata neil oma emotsioone mõtestada ning toetada nende omavahelist koostööd. Vajadusel võib teha noortega 1:1 kohtumisi, et nendega väljakutseid ning eduelamusi arutada. Lisaks toetavad protsessi ühised meeskonnategevused ning koostööle ja selle arendamisele suunatud mitte-formaalsed harjutused.

(Õpi)tulemuste hindamine

Kui projekt on lõppemas, on aeg tagasi vaadata sellele, millised tulemused, sealhulgas milline õppimine ja areng on projektiliikmetes toimunud.

Kokkuvõttev kohtumine on iga kvaliteetse projekti osa, sest see aitab luua lõpetatuse tunde, vaadata tagasi tehtule ja tähistada, tuua esile olulisi õppimisi ning motiveerida igaüht ka isiklikult oma arenguteed analüüsima.

Koosoleku läbiviimist abistavad tööriistad ja meetodid

Tööriista avamiseks klikki selle nimel oleval lingil

Tulemuste kanvas "Mida võtame kaasa?"

Isiklikuks või grupis töötamiseks mõeldud kanvas, mis aitab mõista, millised on olulisimad projektiga seotud tulemused ja õppimised. Tulemuste kanvasesse märkimine toetab ka Noortepassi täitmist.

Noortepass (ing k Youth Pass)

Noortepass on nii tunnistus projektis osalemisest ja õpitust, kui ka protsess, mis toetab projektis osalenud noorte teadlikku õppimist ning õppimise mõtestamist, analüüsimist ja kirjeldamist. Selleks on abiks võtmepädevused, mille arengut projektide elluviimine ja projektides osalemine ühel või teisel viisil toetab. Õpitulemused saavad Noortepassi abil jäädvustatud nii osalejate endi kui ka teiste oluliste osapoolte jaoks (nt kool/ülikool, tööandja jt).

Coachivad küsimused projekti kokku võtmiseks

- Mille üle oleme pärast projekti lõppemist kõige uhkemad?
- Millised kogemused/tegevused on kõige eredamalt meelde jäänud?
- Millised olid projekti elluviimise kõige keerulisemad kohad? Mis aitas meil neid ületada?
- Millistest väljakutsetest kõige rohkem õppisime? Kuidas saab õpitut ka tulevikus kasutada?
- Kuidas hindame skaalal 1-10 oma meeskonnatööd? Millised soovitusel iseendale võtame järgmisteks meeskonnatöödeks kaasa?
- Kirjuta oma kogemuse põhjal 3-5 soovitusel noorele, kes ei ole mitte kunagi projekti teinud. Mida on oluline meeles pidada ning mis aitab projekti ellu viia?

Lisa siia oma täiendavaid küsimusi ja ideid

Õppimise toetamine projekti kokkuvõtvas etapis

Mõnes mõttes on õpitu analüüsimine läbi tagasivaatavate kohtumise üks paremaid viise, kuidas arengut tajuda ja ühiselt mõtestada. Selleks võiks võtta piisavalt aega, et kujundada turvaline ruum, kus ühiselt vaadelda nii õnnestumisi kui õpikohti.

Õppimise analüüsimine võib toimuda paralleelselt projektitegevuste kokkuvõtmise ja peegeldamisega või toimuda eraldi, pärast projektiga seotud tegevuse ja tulemuste ülevaatamist. Projekti üldisele kokkuvõttele on lihtsam ehitada ka seda, mida igaüks individuaalselt aga ka grupp ühiselt tegutsedes väärt õpikogemusteks pidas.

Meetodeid õpitulemuste reflekteerimiseks leiad käsiraamatust "[Noortepassi avastades](#)". Siin on mõned soovituselised meetoditeks:

- Meetod nr 1 - Õppevabrik
- Meetod nr 11 - Minu sümbol, minu õppimine
- Meetod nr 14 - Piltlugu

Kokkuvõte

Nagu nägid, on igas projekti etapis noori toetades esil erinevad küsimused, fookus ja võimalused. Loodetavasti leidsid mõne tööriista, mis aitab tegevusi planeerida ja grupis õppimist analüüsida.

Loomulikult on igaühel võimalik kujundada juhendamispädevuse oma käekirja, eelistuste ja isiklike eelistuste kaudu - on neid, kes naudivad protsesside suunamist läbi arutelu käivitavate küsimuste aga ka neid, kes aitavad noorte mõtteid peast paberile tuua läbi kanvaste, visuaalsete kokkuvõtete või muude tööriistade. Tähtis on, et leiaksid omale sobivad viisid ja lähtuksid sealjuures grupi enda vajadustest, ootustest ja hetkeolukorrast. Ühest ja kõigile toimivat retsepti ei ole, aga loodetavasti said sellest peatükist mitmeid mõtteid projekti erinevate etappide planeerimiseks ja noortele asjakohase toe pakkumiseks.

Kõigi nende tegevuste aluseks on usalduslik, turvaline ja toetav suhe Sinu ja projektitiimi vahel, millesse tasub panustada alates esimesest hetkest. Nii saad veenduda, et noored tunnevad end Sinult abi ja peegeldust küsides mugavalt. Ja see omakorda loob kõik eeldused, et projekt saab parimal võimalikul moel ellu viidud ning selle käigus tekkinud viljad - uued kogemused, taipamised ja õppimine - maksimaalselt hästi nopitud.

Siinse materjali kokku võtmiseks on parim viis küsida, mida Sina sellest said? Mida ja kuidas kavatsed ise oma juhendamise praktikas (ümbes) mõtestada, rakendada, teadlikult arvesse võtta?

Analüüsi seda läbi järgmise kolme teema.

1. Millist rolli kavatsen projekti elluviimisel võtta mina juhendajana?

2. Mida soovin endas arendada, et selle rolliga võimalikult hästi toime tulla?

3. Millised siit saadud teadmised või tööriistad tahan oma juhendamise praktikasse kaasa võtta?

Kui soovid küsida nõu

projektitegevuste, taotlusvormi täitmise või muu projekti või programmi puudutava kohta, võta ühendust solidaarsusprojektide koordinaatoriga.

Kontakti leiad agetuuri kodulehelt:

<https://europanoored.eu/meist/inimesed/>

Erasmus+ ja ESK agentuuri poolt soovime teile väärt ideede elluviimiseks kestvat inspiratsiooni ja rõõmu koostegemisest!

Terminid

Kohtasid materjalidega tutvudes sõnu, mille tähendus vajaks täpsustamist? Selgitame siin lahti solidaarsusprojektide raames kasutusel olevad sõnad.

Coach/projektinõustaja

Programmijuhendis ja taotlusvormis paralleelselt kasutusel olevad terminid kirjeldavad noortegruppi toetavas rollis olevat inimest.

Euroopa Solidaarsuskorpus

Euroopa Liidu rahastatud programm, mis annab Euroopa noortele ja organisatsioonidele võimaluse panustada hoolivama ühiskonna loomisesse reageerides ühiskondlikele probleemidele hariduse, kultuuri, noorsootöö, keskkonna, sotsiaalteenuste, inimõiguste jt valdkondades.

Noortega töötav inimene

Mõnel pool nimetatud ka kui noortejuht, noorsootöötaja, huvijuht või mõni muu noortele tegevusvõimalusi loov ja noori juhendav roll.

Mitteametlik noortegrupp

Vähemalt 5-liikmeline grupp noori, mille liikmed on vanuses 18-30 aastat. Üks grupiliige võtab endale grupi ametliku esindaja rolli. Grupp ei esinda juriidilist keha.

Projektitüüp

Nimetatud ka kui “tegevustüüp”, kirjeldab see sõna programmi poolt rahastatavaid erinevat tüüpi projekte.

Solidaarsus

Euroopa Solidaarsuskorpuse tegevustüüpide keskne eesmärk, mis viitab inimesi liitvatele sidemetele ja ühtsusele, väärtuspõhisele panusele kogukonda.

Solidaarsusprojekt

Programmi poolt rahastatud tegevustüüp, mis on loodud solidaarsuse eesmärgil.

Tuumikgrupp

Solidaarsusprojekti ellu viiv vähemalt 5-liikmeline noortegrupp, mille liikmed on vanuses 18-30 aastat.

Allikad ja kasulikud lingid

[1] Euroopa Solidaarsuskorpuse eestikeelne koduleht

<https://euroopanoored.eu/taotlemine/solidaarsuskorpus/>

[2] Euroopa Solidaarsuskorpuse 2023. aasta programmijuhend

https://euroopanoored.eu/wp-content/uploads/2022/11/european_solidarity_corps_guide_2023_et.pdf

[3] SALTO Euroopa Solidaarsuskorpuse koduleht

<https://www.salto-youth.net/rc/solidarity/>

[4] SALTO Youth Participation Toolkit (eesti k “Noorte osaluse tööriistakast”)

<https://participationpool.eu/toolkit/>

[5] Pinteá, C., Ples, M., Markovic, D. (2023).

Mentoring and Coaching within the European Solidarity Corps. Common Practices under Research. SALTO European Solidarity Corps.

[6] Tõnismäe, E. (2018).

Juhendaja, mentor või coach – keda ja millal valida?

<https://intelligentne.ee/uudised/juhendaja-mentor-voi-coach-keda-ja-millal-valida/>

[7] Noortepassi (ing k Youthpass) koduleht

<https://www.youthpass.eu/en/>

[8] SALTO Youth (2012). Noortepassi avastades. Praktilised näpunäited ja meetodid Noortepassi protsessi maksimaalseks ärakasutamiseks.

https://euroopanoored.eu/wp-content/uploads/2014/03/noortepassi_avastades.pdf

2023

erasmus+ ja
euroopa solidaarsus-
korpuse agentuur

EUROOPA
SOLIDAARSUSKORPUS

Kaasrahastanud
Euroopa Liit